

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen aan de Staatssecretaris van Economische Zaken voorgelegd over het rapport bevindingen verbeteren implementatie Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) in Nederland (Kamerstuk 33 576, nr. 100), het fiche een actieplan voor de natuur, de mensen en de economie en de brief toezegging schriftelijke reactie op kritiek van groene organisaties op het actieplan Vogel- en Habitatrichtlijn (Kamerstuk 33 576, nr. 107).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Ziengs

Adjunct-griffier van de commissie,
Kruithof

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II	Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris	12

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie stellen vast dat de Staatssecretaris in de brief over het rapport «Een betere implementatie van de VHR in Nederland» aangeeft dat deskundigen concluderen dat de meeste dilemma's voortkomen uit beperkingen die voortvloeien uit de richtlijnen en de interpretatie van het Europees Hof van Justitie daarvan en niet uit de Nederlandse implementatie.

In hoeverre is met de aanwijzing en implementatie rekening gehouden met de te behalen doelen van habitatype of soorten? Of met andere woorden: worden de juiste doelen in de juiste gebieden gesteld zodat de doelen ook haalbaar zijn en de huidige staat van de natuur ook daadwerkelijk een verbetering kan laten zien? Op basis van welke wetenschappelijke onderbouwing en onderbouwing van bijlage III van de Habitatrichtlijn komt de Staatssecretaris tot deze conclusie? Het rapport geeft immers aan dat niet duidelijk is of bij de aanmelding en aanwijzing van de gebieden volledig rekening gehouden is met deze criteria. Kan de Staatssecretaris hier een uitgebreide toelichting op geven?

De leden van de VVD-fractie vragen wanneer de geplande evaluatie van het Natura 2000 doelendocument plaatsvindt. Deze leden willen weten wanneer de bilaterale gesprekken over de verbetering van de implementatie plaatsvinden en wat de inbreng van Nederland hierin is. Wat is en wat wordt de status van het actieplan ter verbetering van de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)?

De leden van de VVD-fractie vragen naar aanleiding van het fiche wat de Nederlandse inbreng is geweest ten aanzien van het actieplan voor de natuur, de mens en de economie. Op welke manier is er samenhang tussen de verschillende lidstaten aangebracht? Welke maatregelen zullen met name door de Commissies en het Comité van de regio's worden uitgevoerd? Wie heeft hierin de regie? Op welke manier worden de maatregelen bekostigd? Deelt de Staatssecretaris de mening dat natuur en economie hand in hand moeten kunnen gaan om elkaar te versterken? Is daar voldoende rekening mee gehouden en zo ja, op welke manier is dit tot uitdrukking gekomen?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de Staatssecretaris in een eerdere brief schrijft dat het nieuwe kabinet de maatregelen ter hand zal nemen, maar in het fiche wordt geschreven dat de meeste maatregelen in 2017 gestart zullen worden. Kan de Staatssecretaris aangeven welke maatregelen voor 2017 zijn gepland en welke maatregelen door een nieuw kabinet worden opgepakt? Deze leden stellen vast dat onder de politieke betrokkenheid wordt gepleit voor soorten- en habitatactieplannen voor de meest bedreigde soorten. Op welke manier wordt hier invulling aan gegeven en op welke manier is en wordt er gekeken naar grensoverschrijdende soorten en habitats?

De leden van de VVD-fractie vragen wat de omvang van het LIFE-programma is. Wat betekent een verhoging van 10% van het LIFE-budget en ten laste van welke projecten zou dat volgens de Staatsse-

cretaris kunnen plaatsvinden? Voor welke projecten benut Nederland het LIFE-budget? Hoeveel middelen van het Plattelandsontwikkelingsprogramma worden besteed aan natuur, biodiversiteit, faunabeheer, enzovoorts? Hoeveel Natura 2000-gebieden hebben nog geen vastgesteld beheerplan? Wie is bij deze beheerplannen de penvoerder?

Deze leden geven aan dat bij soortenbescherming de predatie een belangrijke rol speelt. Hoeveel signalen zijn er van provinciale of lokale overheden over predatie en het onvoldoende kunnen beschermen van voorgestelde soorten?

De leden van de VVD-fractie constateren dat op pagina zes de verwachtingen worden getemperd over de Nederlandse dilemma's en de mogelijke oplossingsrichtingen, omdat deskundigen recent geconcludeerd hebben dat de meeste Nederlandse dilemma's voortkomen uit beperkingen van de richtlijn en de interpretatie van het Europese Hof en niet zo zeer uit de Nederlandse implementatie. Dit is een kip-of-ei-discussie. De Staatssecretaris geeft aan dat de richtlijnen niet aangepast hoeven te worden maar blijkbaar wordt in de uitvoering toch tegen een aantal problemen aangelopen. Kan de Staatssecretaris een uitgebreide toelichting geven en ook ingaan op bijvoorbeeld de nadrukkelijke wens van de provincies Gelderland en Overijssel die meer ruimte willen hebben rondom het scheurverbod in en rondom Natura 2000? Deze leden vragen of er ruimte is om binnen de huidige regelgeving maatwerk te bieden en zo nee, welke andere wegen er zijn te bewandelen. Welke flexibiliteit biedt het actieplan voor het bedrijfsleven en kan de Staatssecretaris hiervan concrete voorbeelden geven?

De leden van de VVD-fractie maken zich zorgen over de bevoegdheid van de Europese Commissie die een aantal activiteiten aankondigt die, zo valt te lezen, kunnen leiden tot nieuwe maatregelen en herziening van bestaande maatregelen. In het verleden heeft de Europese Commissie dit ook gedaan met de Vogel- en Habitatrichtlijn. Bestaat de mogelijkheid dat activiteiten leiden tot concrete regelgeving? En zo ja, is de Staatssecretaris het eens dat dit ongewenst is omdat de impact daar op dit moment nog niet van te overzien is? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie vragen welke voorbeelden er zijn van grensoverschrijdende maatregelen. Hoe vaak wordt hiervan gebruik gemaakt? Wordt er voldoende rekening gehouden met grensoverschrijdende soortenbescherming en zo ja, waar blijkt dit uit?

De leden van de VVD-fractie zijn geen voorstander om nu al een voorschot te nemen op het meer inzetten van gelden voor biodiversiteit uit andere EU-fondsen zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het Visserijbeleid. Zij volgen hierin de Staatssecretaris dat hierover pas gesproken kan worden bij het volgende meerjarig financieel kader als ook alle andere wensen aan bod zijn. Is de Staatssecretaris bereid om dit signaal stevig te laten landen?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de maatregelen uit paragraaf 2 kunnen leiden tot gevolgen voor de regeldruk. Is de Staatssecretaris bereid om voordat het actieplan of onderdelen daarvan geïmplementeerd worden een toets uit te voeren op regeldruk, administratieve lasten en op gevolgen voor het ondernemerschap?

De leden van de VVD-fractie vragen of een nadere toelichting kan worden gegeven op de stelling dat met dit plan beoogd wordt om lacunes in het mariene netwerk op te vullen, alsook voor alle gebieden de nodige beschermingsmaatregelen instellen. Welke waarden worden hierbij nagestreefd en welke aanvullende maatregelen worden voorzien, naast de

reeds bestaande maatregelen en actieprogramma's die momenteel lopen, gelet op de looptijd van dit actieplan? Op welke termijn dienen deze maatregelen te worden genomen en wat betekent dit qua inzet van mensen en middelen?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Europese Commissie met het actieplan de uitvoering van de natuurrichtlijnen wil verbeteren om zo ook snel vooruitgang te boeken op de EU Biodiversiteitdoelstelling 2020. Volgens de Europese Commissie zou dit ook de inwoners en de economie ten goede komen. Waar is deze stelling op gebaseerd, zo vragen deze leden. Hoe gaat deze samenhang in de praktijk concreet vormgegeven worden? Hoe ziet de Staatssecretaris het voor zich tot een evenredige belangenbehartiging te komen, met zoveel verschillende belanghebbenden en daarnaast ook de nationale, regionale en lokale bestuursorganen die hierover gaan? Welk afwegingskader wordt hierbij gehanteerd? Zij vragen welke invloed dit actieplan heeft op de ruimtelijke ordening in Nederland en projecten die zijn of worden opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Welk effect kan het hebben op nieuwe of toekomstige infrastructurele projecten?

In het fiche lezen de leden van de VVD-fractie dat het plan is om het combineren van natuur met economische ontwikkelingen en maatschappelijke opgaves zoals water en infrastructuur te vergemakkelijken en ineffectieve onderdelen van uitvoering van beleid aan te pakken. Deze leden vragen of de Staatssecretaris kan toelichten wat hier concreet mee wordt bedoeld. Welke opgaves worden vergemakkelijkt en welke beleidsonderdelen worden aangepakt? Hoe verhoudt zich dit tot de uitgangspunten in het Deltaprogramma? Waar wordt op gedoeld als het gaat om ineffectieve onderdelen? Wat betekent dat concreet? Zij vragen wat de rol is van de Europese Commissie in deze. Er wordt namelijk gesproken over maatregelen die worden genomen op EU-niveau. Wat is de meerwaarde van een rol van de Europese Commissie in deze?

De leden van de VVD-fractie lezen dat met het actieplan de Europese Commissie wil aansturen op het meer inzetten van gelden voor biodiversiteit uit andere EU-fondsen, onder andere uit het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV). Wat is de grond voor deze verschuiving? Kan de Staatssecretaris toelichten of dit actieplan de Europese Commissie ook mandaat geeft dit te doen? Zo ja, gaat Nederland hier dan bezwaar tegen aantekenen? Is er zicht op de gevolgen van de visserij hiervan en is hierna onderzoek gedaan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het rapport «Een betere implementatie van de VHR in Nederland», de brief over dit rapport en de fiche over het actieplan voor de natuur, de mensen en de economie. Hierover hebben deze leden nog vragen.

De leden van de CDA-fractie zien goede stappen in het actieplan. Het actieplan komt in de ogen van deze leden echter niet met een oplossing van fundamentele problemen in afwegingen tussen de bescherming van verschillende soorten en habitat. De recente uitspraken van het Hof van Justitie inzake Briels en Orleans geven aan het voorzorgbeginsel een strikte toepassing die in de weg staat van een dynamischere ecosysteembenadering. De leden van de CDA-fractie vragen welke mogelijkheden de Staatssecretaris ziet om toe te werken naar een dynamische ecosysteembenadering in plaats van een instandhoudingsbenadering van alle doelsoorten en habitats. Hoe kunnen we toe naar een systeem waarin het juridisch mogelijk is om het beleid in te richten op een habitat en soorten

die goed bij elkaar aansluiten, zelfs als één van de doelsoorten daarmee niet geholpen kan worden? Hoe zorgen we ervoor dat in het beleid keuzes gemaakt kunnen worden toegesneden op de veranderende aard van de natuur en van ecosystemen, en niet soms tegen beter weten in vastzitten in behouden?

De leden van de CDA-fractie lezen dat de aanwijzing van gebieden mogelijk slimmer gemaakt kan worden en soortenbescherming mogelijk efficiënter (Kamerstuk 33 576, nr. 100). Hoe gaat de Staatssecretaris dit advies in het licht van bovenstaande in de praktijk brengen, zo vragen deze leden.

De Europese Commissie stelt een actieplan op voor verbetering van de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De leden van de CDA-fractie lezen dat er bilaterale gesprekken met de lidstaten zullen worden gehouden. Waar zet de Staatssecretaris op in als maatwerk voor slimme manieren van implementatie bij de Europese Commissie? Is de Staatssecretaris bereid om zich in te spannen om meer handen en voeten te geven aan economische, sociale, en culturele aspecten in deze gesprekken?

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat natuurbescherming niet ophoudt bij de nationale grenzen en zoeken ook naar mogelijkheden om met de ons omringende landen gezamenlijk tot afspraken op het gebied van natuurbescherming te komen. In hoeverre kan het gemeenschappelijk platform van het comité van de regio's dienen als medium om beleid op elkaar af te stemmen? Is deze samenwerking wel voldoende en hoe zou verdergaande gezamenlijke inrichting van natuurbeleid mogelijk gemaakt kunnen worden?

In het fiche lezen de leden van de CDA-fractie dat de Staatssecretaris inzet op een gemeenschappelijke visie over het landgebruik in Europa en dat natuurinclusieve landbouw daar onderdeel van uitmaakt. Deze leden zijn van mening dat de landbouw inclusief natuur is. Onze boeren zijn immers de beheerders en stoffeerders van een groot gedeelte van ons landschap. Wat verstaat de Staatssecretaris precies onder een natuurinclusieve landbouw? Zij vragen of de Staatssecretaris bereid is om in het kader van de update van de richtsnoeren zich in te zetten op een ecosysteembenadering in plaats van de bescherming van losse soorten. Welke organisaties, buiten de geraadpleegde deskundigen, zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van het rapport «Een betere implementatie van de VHR in Nederland»?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het rapport met bevindingen van experts voor een betere implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn in Nederland evenals de reactie van de Staatssecretaris op het actieplan voor de natuur, de mensen en de economie van de Europese Commissie.

Hoewel deze leden begrip hebben voor de opvatting van de Staatssecretaris dat het aan een volgend kabinet wordt gelaten om inhoudelijk invulling te geven aan de vervolgstappen die de Europese Commissie met lidstaten wil zetten, constateren zij tegelijkertijd dat er nog slechts weinig tijd rest tot de EU Biodiversiteitsdoelstelling 2020. Zou in dat licht niet toch nu al begonnen moeten worden met het verbeteren van de implementatie? Op welke deelaspecten ziet de Staatssecretaris daar ruimte voor en op welke niet? Waarom? Ziet de Staatssecretaris nog risico's in het

overlaten aan een volgend kabinet in het onbenut laten van budgetten? Zijn er in dat verband nog deadlines die cruciaal zijn?

De leden van de D66-fractie merken op dat de Staatssecretaris de Europese Commissie gaat verzoeken kenbaar te maken dat het financieel beslag van de toekomstige middelen voor het gepresenteerde actieplan zal zijn. Kunnen deze leden daaruit opmaken dat het plan nog niet van dekking voorzien is?

De leden van de D66-fractie staan in beginsel positief tegenover het voorstel om het LIFE-budget voor projecten die het natuurbehoud en de biodiversiteit ondersteunen met 10% te verhogen, maar vragen wel af – gegeven het feit dat dit gaat gebeuren zonder dat de begrotingstoewijzing voor het LIFE-programma in zijn geheel verandert – ten koste van welke andere projecten dit zou gaan. Graag zouden zij vernemen om welke projecten dat gaat en een appreciatie van de Staatssecretaris krijgen ten aanzien van de gevolgen daarvan binnen Nederland.

De leden van de D66-fractie lezen dat het zowel grote (beheers)inspanningen vergt om in bepaalde Natura 2000-gebieden laagveengebieden in stand te houden omdat het zich wil ontwikkelen naar een hoogveen-gebied, als dat op andere plekken slechts met grote moeite hoogveentypen in stand gehouden wordt. Deze leden vragen wat voor toetsingskader verantwoord toegepast zou kunnen worden om te bezien of die ontwikkeling ondersteund of tegengaan moet worden, zo nodig gevolgd door een aanpassing van de habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen.

De leden van de D66-fractie merken op dat de experts als aanbeveling meegeven dat natuurlijke dynamiek niet altijd de beste optie is. Zij geven aan dat ook meer van beheer afhankelijke waarden die in een gebied voorkomen in beginsel behouden moeten worden. Deze leden vragen of deze aanbeveling tot bijstelling van de beheersplannen in één of meer natuurgebieden gaat leiden. Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie vragen waarom beheersplannen nu geregeld slechts beheermaatregelen en bestaand gebruik bevatten, in plaats van ook geplande projecten en kwaliteitsimpulsen. Deze leden vragen of het klopt dat in beheersplannen weinig maatregelen opgenomen zijn die buiten de Natura 2000-gebieden genomen dienen te worden. Zou dat echter omwille van bijvoorbeeld in- en uitspoeling niet logisch zijn voortaan als actief overwegingskader mee te nemen in het opstellen van beheersplannen?

De leden van de D66-fractie zouden graag een overzicht krijgen van alle bij de Staatssecretaris bekende initiatieven van het Rijk, provincies en gemeenten om op participatieve wijze draagvlak te krijgen voor natuurbeheer. Welke lessen kunnen daaruit getrokken worden die voor andere beheertrajecten van toegevoegde waarde zouden kunnen zijn?

De leden van de D66-fractie constateren dat de experts aanbevelen bij bestemmingsplannen niet reeds uit te gaan van de maximale planologische invulling, maar een minder stringent toetsingskader te hanteren. Op dit moment levert voldoen aan het bestemmingsplan echter een planologische titel op. Welke (on)mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om de aanbeveling van de experts op te volgen zonder dat de bescherming van natuur in het geding komt, als er onverhoopt wel een maximaal planologische invulling van het bestemmingsplan komt? Zou een aanpassing in de Omgevingswet verwerkt moeten worden via de invoeringswet, de aanvullingswet Natuur of lagere regelgeving bij de

Omgevingswet? In hoeverre hebben gemeenten op dit moment voorts voldoende ecologische kennis en expertise in huis om het toetsen op ecologische impact op goede wijze uit te voeren?

De leden van de D66-fractie vragen hoeveel procent van de onderzoeken naar de effecten van beheer- of herstelmaatregelen reeds vrij toegankelijk ter beschikking gesteld worden.

De leden van de D66-fractie vernemen graag of de Staatssecretaris onderzoek gaat doen naar de mogelijkheden tot voorinvesteren in natuur door de private sector ten behoeve van toekomstige compensatieopgaven en de wijze waarop de Staatssecretaris dat gaat doen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van het «Rapport bevindingen verbeteren implementatie Vogel- en Habitatrichtlijn in Nederland» en het actieplan VHR met de Nederlandse appreciatie. Deze leden zijn verheugd met de conclusie van de Europese Commissie dat de VHR-richtlijnen niet zullen worden aangepast, maar dat landen deze richtlijn beter dienen na te komen. Ook Nederland schiet daarin te kort en bungelt onderaan de Europese lijstjes. Het voorgestelde actieplan daarin is een goede start, maar volgens deze leden niet afdoende om daadwerkelijk te zorgen dat lidstaten de staat van hun natuur en soorten daadwerkelijk gaan verbeteren. Zij hebben daarom nog een aantal aanvullende vragen.

De leden van de GroenLinks-fractie wijzen op de constatering van de experts in het rapport dat er meer winst valt te behalen en doen drie aanbevelingen. Zou de Staatssecretaris een beschouwing kunnen geven op deze drie aanbevelingen? Deelt de Staatssecretaris de mening van de experts? Zo ja, wat zou Nederland op korte termijn al kunnen doen om vooruitgang te kunnen boeken in de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn? Deze leden constateren dat, buiten de programmatische aanpak stikstof, nog nimmer gekozen is voor een programmatische aanpak. Kan de Staatssecretaris toelichten waarom dit wettelijke instrument tot heden niet is ingezet? De experts bevelen aan dit instrument vaker in te zetten. Is de Staatssecretaris bereid om artikel 1.13 van de nieuwe wet natuurbescherming daadwerkelijk te gaan gebruiken? Deelt de Staatssecretaris tevens de mening om nationale biodiversiteitsdoelen op te stellen zodat Nederland gaat voldoen aan de 2020 doelstellingen?

De leden van de GroenLinks-fractie zien in het rapport over het verbeteren van de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn ook veel aanbevelingen voor gemeenten en provinciale overheden, bijvoorbeeld in de aanpassing van de vergunningverlening. Is de Staatssecretaris al in gesprek met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) over deze aanbevelingen? Zo ja, wat is de status daarvan? Is de Staatssecretaris bereid de Kamer van de uitkomsten van dit overleg op de hoogte te stellen?

De leden van de GroenLinks-fractie zijn positief over het actieplan van de Europese Commissie en het voorstel om het LIFE-budget voor natuurbehoud en biodiversiteit te verhogen alsmede op het meer inzetten op van gelden voor biodiversiteit uit andere EU-fondsen. Deze leden hebben tegelijkertijd de verwachting dat dit actieplan niet afdoende is om de biodiversiteitsdoelen van 2020 te halen omdat middelen, juridische afdwingbaarheid en afstemming met overige terreinen zoals het Gemeen-

schappelijk landbouwbeleid (GLB) en Visserijbeleid ontbreekt. Deelt de Staatssecretaris deze verwachting? Zo nee, waarom niet?

Een belangrijke uitdaging volgens de leden van de GroenLinks-fractie is bijvoorbeeld de druk van het huidig visserijbeleid op de biodiversiteit op zee. Is de Staatssecretaris bereid om in Europa te pleiten voor een lagere visserijdruk in cruciale natuurgebieden op zee? Is de Staatssecretaris tevens bereid om niet alleen te pleiten voor het bij elkaar te laten komen van Europese fondsen, maar ook om binnen deze EU-fondsen een actief voorstander te zijn van het meer toedelen van deze gelden aan biodiversiteit en dit in Europees verband aan te jagen?

De leden van de GroenLinks-fractie zien graag dat er een goede Europese infrastructuur komt om belangrijke natuurgebieden aan elkaar te koppelen en zodoende natuur herstellen. Deelt de Staatssecretaris de mening van de milieuorganisaties dat er hier een goed raamwerk voor moet komen, zo mogelijk in de vorm van een Trans-European Network for Green Infrastructure (TEN-G)? Deelt de Staatssecretaris tevens de mening dat het actieplan zou moeten worden aangevuld met een concreet initiatief om de afname van bestuivende insecten tegen te gaan?

Is de Staatssecretaris bereid om tijdens de aankomende Milieuraad, al dan niet bij monde van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, zich in te zetten voor aanscherping van het actieplan? Is de Staatssecretaris bereid de mogelijkheden in de discussie te betrekken om binnen het lopende GLB nog extra prikkels voor behoud van biodiversiteit in te bouwen, dan wel de lidstaten te stimuleren om de ruimte binnen het GLB daarvoor maximaal te benutten? Wil de Staatssecretaris de mogelijkheden voor realisatie van het TEN-G netwerk in de discussie betrekken? Is de Staatssecretaris dit tevens bereid voor het doen van grondig onderzoek naar de benodigde financiële middelen op Europees niveau om de biodiversiteitsdoelen te bereiken en voor de inzet op een concreet plan om afname van bestuivers tegen te gaan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met instemming kennis genomen van het rapport voor een beter implementatie van de VHR in Nederland. Zij zien dat in Nederland niet zozeer de Europese regelgeving, maar de uitvoering in de praktijk voor knelpunten in de VHR zorgt.

De leden van de SP-fractie constateren dat het rapport stelt dat ontwikkelingsruimte onder de PAS nu wordt verdeeld door middel van het «wie eerst komt, wie eerst maalt»-principe, maar dat beter voorrang kan worden gegeven aan bedrijven die al milieu bevorderende maatregelen treffen. Komt de Staatssecretaris nog met een voorstel in deze richting? Deze leden stellen vast dat het rapport specifiek het gebrek aan ecologische kennis in de helft van de gemeenten noemt. Hoe kan dit nader versterkt worden? Ziet de Staatssecretaris hier een rol voor provincies als bovengemeentelijke overheid weggelegd?

Deze leden merken op dat het monitoren van de PAS in de verschillende gebieden nationale coördinatie vereist. Op welke wijze gaat de Staatssecretaris zorgen dat er een nationale infrastructuur is om dit op een goede en eenduidige manier te laten gebeuren?

De leden van de SP-fractie vragen of de Staatssecretaris verder puntsgewijs kan aangeven op welke wijze de aanbevelingen van het rapport wel of niet gaan worden doorgevoerd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben met interesse het actieplan voor de natuur, de mensen en de economie gelezen. Zij onderstrepen het belang van een actieplan omdat in Nederland nog altijd 60% van de beschermde dieren en planten en 77% van hun leefgebied in gevaar is. Slechts 4% van hun leefgebied verkeert in een gunstige staat van instandhouding. Tot op heden is de inzet van het kabinet onvoldoende om het verlies aan biodiversiteit te stoppen en te keren. Een radicale koerswijziging in het kabinetsbeleid is noodzakelijk.

De leden van de PvdD-fractie waarderen dat het kabinet en de Europese Commissie zich met dit actieplan committeren aan het redden van bedreigde soorten en leefgebieden. Maar deze leden delen de kritiek van groene maatschappelijke organisaties dat de voorgestelde maatregelen onvoldoende zijn om de internationale biodiversiteitsdoelstellingen te halen. Een belangrijke tekortkoming is dat de integratie tussen Europees natuurbeleid en landbouwbeleid uitblijft, terwijl de intensieve landbouw en veehouderij de grootste veroorzakers zijn van de slechte staat van de natuur¹. Een fundamentele wijziging van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is noodzakelijk, waarbij stevig wordt ingezet op de transitie van intensieve landbouw naar natuurinclusieve landbouw. Op welke wijze gaat de Staatssecretaris zich inspannen voor een GLB dat coherent en complementair is aan de biodiversiteitsdoelen? Wat betekenen de bevindingen uit de evaluatie van de Meststoffenwetgeving hierin, waaruit blijkt dat de afname van de milieubelasting stagneert en de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in grote delen van het land niet gehaald gaan worden? Graag een reactie.

De leden van de PvdD-fractie stellen vast dat een andere tekortkoming het ontbreken van de benodigde financiering voor het behalen van de biodiversiteitsdoelen is. De Fitness Check van de Vogel- en Habitatrichtlijn heeft laten zien dat maar 20% van de benodigde financiering beschikbaar is voor de uitvoering van het Europese natuurbeleid. Onderschrijft de Staatssecretaris de analyse dat een omschakeling naar natuurinclusieve en biologische landbouw een aanzienlijke bijdrage zal leveren aan het realiseren van de biodiversiteitsdoelen? Zo nee, op welke gronden denkt de Staatssecretaris die analyse te kunnen verwerpen? Zo ja, is de Staatssecretaris bereid te pleiten voor het inrichten van een GLB-subsidiestructuur die een dergelijke omschakeling kan bewerkstelligen? Zo nee, waarom laat de Staatssecretaris deze kans voor natuurherstel en een gezonde, toekomstgerichte landbouw liggen?

De leden van de PvdD-fractie zijn verheugd in het actieplan te lezen dat ook het mariene netwerk zal worden voltooid en lacunes hierin zullen worden opgevuld (actiepunt 4). Kan de Staatssecretaris aangeven wat dit concreet betekent voor de Noordzee? Op welke termijn en met welke omvang zal het natuurnetwerk in de Noordzee voltooid worden? Graag een reactie.

De leden van de PvdD-fractie vragen of de Staatssecretaris kan aangeven hoe het Europese actieplan zich verhoudt tot het toegezegde nationale actieplan dat de Staatssecretaris gaat opstellen met de provincies². Welke

¹ Zo is o.a. vastgesteld in a) de Fitness Check van de vogel- en Habitatrichtlijnen; b) de Mid Term Review van de EU biodiversiteitsstrategie 2020; en c) de evaluatie van het natuurpact door het Planbureau.

² Toegezegd tijdens het in ontvangsnemen van het PBL-rapport «Lerende evaluatie van het Natuurpact», uitgebracht op 25 januari 2017.

rol krijgen natuur- en dierenbeschermingsorganisaties bij het opstellen hiervan? Gaan in dit nationale actieplan aanvullende maatregelen genomen worden ten opzichte van het Europese actieplan?

Tot slot reflecteren de leden van de PvdD-fractie kort op de notitie die is opgesteld door juridische, bestuurskundige en ecologische deskundigen (Kamerstuk 33 576, nr. 100). Deze leden delen de aanbeveling om meer te investeren in natuur, zodat ingrepen minder significant zijn. Zij pleiten voor goed natuurbeleid, waarbij de natuur écht beschermd wordt en de natuur actief verbeterd wordt. Dat maakt micromanagement gericht op strikte sturing van soorten en een dicht getimmerd regelnetwerk minder nodig. Welke maatregelen gaat de Staatssecretaris, al dan niet samen met de provincies, nemen om deze actieve benadering te stimuleren?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie constateren dat de deskundigen in het rapport «Een betere implementatie van de VHR in Nederland» adviseren om bij de geplande evaluatie van het Natura 2000-doelendocument «te bezien (bijvoorbeeld aan de hand van nieuwe kennis of veranderde inzichten in definities van habitattypen) of er destijds habitattypen en soorten in de aanwijzingsbesluiten zijn opgenomen, die, mede op basis van nieuwe kennis, niet blijken te voldoen aan de criteria van bijlage III.» Zij vinden dat voorkomen moet worden dat gebieden worden aangehouden voor habitattypen waarvoor geen perspectief voor de instandhouding bestaat. Is de Staatssecretaris voornemens hier gevolg aan te geven?

De leden van de SGP-fractie stellen vast dat de deskundigen adviseren om de toewijzing van de instandhoudingsdoelen van het Nederlandse deel van het netwerk in de komende tijd tegen het licht te houden. De vraag is of de juiste doelen aan de juiste gebieden zijn toegekend. Dit omdat we nu meer kennis hebben over de verschillende gebieden en omdat ontwikkelingen in een gebied niet stil hebben gestaan. Is de Staatssecretaris voornemens hier gevolg aan te geven?

De deskundigen constateren dat hoge eisen worden gesteld aan de toetsing van bestemmingsplannen, omdat uitgegaan moet worden van de maximale planologische invulling. Zij zien hiervoor echter geen noodzaak in de Vogel- en Habitatrictlijn. De leden van de SGP-fractie zetten evenals de deskundigen vraagtekens bij deze «dubbele toetsing» van bestemmingsplannen. De deskundigen geven in overweging te onderzoeken of en zo ja hoe de systematiek van het ruimtelijke ordeningsrecht op dit punt kan worden gewijzigd. Is de Staatssecretaris voornemens hier werk van te maken?

De leden van de SGP-fractie stellen vast dat er een verschil van mening is over de vraag in hoeverre bij de toetsing op grond van artikel 6.3 van de Habitatrictlijn onderscheid gemaakt moet worden tussen soorten en habitattypen die (in)direct de aanleiding vormden voor selectie en aanwijzing van een Natura 2000-gebied en soorten en habitattypen die in een gebied beperkt voorkomen en geen reden vormden voor selectie en aanwijzing van dit gebied. Is de Staatssecretaris bereid te vragen om verduidelijking op dit punt bij de door de Europese Commissie voorgestelde update van de Natura 2000-richtsnoeren onder prioriteit A van het actieplan?

De leden van de SGP-fractie wijzen op de constatering van de deskundigen dat de Raad van State sinds het Briels-arrest eist dat de effecten van mitigerende (beheer)maatregelen zich moeten voordoen daar waar zich

ook de negatieve effecten van het project voordoet. Zij geven aan dat dit volgens de Afdeling ook betekent dat, indien zich al een overschrijding van de kritische depositiewaarden voordoet, een verhoging van de depositie op een bepaalde plek niet mag worden verrekend door de verlaging van de depositie op een ander deel van het gebied. Externe saldering, al dan niet via een bank, zou dus alleen nog mogelijk zijn als daardoor op geen enkele plek van het beschermd gebied een verhoging van de depositie optreedt. De deskundigen zetten daar, gelet op de inhoud en context van het Briels-arrest, vraagtekens bij. Volgens hen bestaat dus binnen de Europese randvoorwaarden mogelijk meer ruimte voor externe saldering dan thans door de Nederlandse rechter wordt toegestaan. De leden van de SGP-fractie vragen of de Staatssecretaris de visie van de deskundigen deelt. Is Staatssecretaris voornemens meer ruimte te creëren voor externe saldering?

De leden van de SGP-fractie merken op dat in de ontwerpRaadsconclusies van het Maltese Voorzitterschap over het actieplan van de Europese Commissie onder meer wordt gevraagd om een flexibele uitvoeringsaanpak en om rekening te houden met specifieke nationale omstandigheden. De door de Europese Commissie vermeende flexibiliteit wordt onder meer gedwarsboemd door de strikte uitleg van het voorzorgsbeginsel door het Europese Hof van Justitie. Zo is het nog niet zeker of de Programmatische Aanpak Stikstof juridisch houdbaar is en zijn door de Raad van State prejudiciële vragen gesteld. Deze leden wijzen in dit verband ook op kritische uitlatingen van eurocommissaris Timmermans over de Nederlandse implementatie van de Natura 2000 regels. Eurocommissaris Timmermans zei in 2015: *«On the Habitats directive, the review, we are looking at it right now. I for one am not in favour of lowering the standards. I think, if I look at a country I think I know rather well which is The Netherlands, much of the problems have arisen because of the way it was implemented at a national level, although this has always been denied by several agricultural Ministers through the history of the Netherlands. I still believe that if you look at the difference in the way the directives have been implemented between member states, one wonders why in certain member states this leads to so many more problems as in others.»*

De regering gaf in reactie hierop aan dat juist de Europese Commissie en het Europese Hof van Justitie voor een rigide uitvoering van het Natura 2000 beleid hebben gezorgd (Kamerstuk 32 670 nr. 98). De regering gaf in deze brief ook aan dat zij hierover het gesprek met de Europese Commissie aan zou gaan. De leden van de SGP-fractie vragen naar aanleiding hiervan of dit gesprek heeft plaatsgevonden en met welk resultaat. Is de Staatssecretaris voornemens de Europese ambivalentie aan te blijven kaarten? Deze leden vragen of de Staatssecretaris bereid is te pleiten voor een meer flexibele uitvoeringsaanpak die ook juridisch houdbaar is. Is de Staatssecretaris bereid in te zetten op meer mogelijkheden voor mitigatie (saldo-benadering), bijvoorbeeld via een programmatische aanpak?

De leden van de SGP-fractie constateren grote verschillen in de wijze waarop lidstaten de Natura 2000-richtlijnen uitvoeren. Hoogveen die aan deze kant van de grens beschermd wordt, wordt aan de andere kant van de grens, in Duitsland, afgegraven. In Duitsland ligt de hoeveelheid extra stikstofdepositie als gevolg van een bedrijfsuitbreiding waarbij pas een vergunning aangevraagd hoeft te worden vele malen hoger dan in Nederland. In Duitsland wordt als uitgangspunt genomen dat een mogelijk negatief effect pas significant is als dit effect ook in de praktijk gemeten kan worden. Verder geven de deskundigen aan dat de Nederlandse Raad van State het voorzorgsbeginsel van de Natura

2000-richtlijnen strikter toepast dan het Duitse Bundesverwaltungsgericht. Is de Staatssecretaris voornemens dergelijke verschillen aan te kaarten en te pleiten voor meer eensluidende interpretatie van de richtlijnen?

II Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris